



Formand Susanne Jervelund  
Dansk Møllerforening  
Grubbemøllegården 8A  
5600 Faaborg  
jervelund@gmail.com

**Kulturministeren**

**Kulturministeriet**  
Nybrogade 2  
1203 København K

Tel : 33 92 33 70  
E-mail : kum@kum.dk  
Web : www.kum.dk

12. februar 2020

Kære Susanne Jervelund

Tak for jeres henvendelse af 29. november 2019 til miljøministeren og jeg, som jeg besvarer på vores vegne.

Først og fremmest kan jeg oplyse, at det overordnede ansvar for vandplansområdet ligger i Miljø- og Fødevarerministeriet. Slots- og Kulturstyrelsen behandler myndighedssager i relation til vandplanlægning, når denne berører bygninger eller anlæg, som er fredet efter bygningsfredningsloven eller beskyttet efter museumsloven. Jeg har derfor bedt Slots- og Kulturstyrelsen og Miljø- og Fødevarerministeriet om bidrag til besvarelse af jeres henvendelse.

Slots- og Kulturstyrelsen oplyser, at styrelsen er enig med Dansk Møllerforening i, at også de vandmøller, som ikke er fredede, repræsenterer en væsentlig kulturarv. Det følger af Lov om vandløb § 37, stk. 3, at vandløbsrestaureringer ikke kan gennemføres, hvis der derved tilsidesættes væsentlige kulturhistoriske interesser. Det er kommunerne, der foretager den konkrete vurdering af balancen mellem de natur- og miljømæssige interesser på den ene side og de kulturhistoriske interesser på den anden side.

Slots- og Kulturstyrelsen oplyser, at den daværende Kulturarvsstyrelse omkring 2010 gennemførte en registrering af 41 ud af de 57 bygningsfredede vandmøller for at afklare, i hvilket omfang der var grundlag for at udvide fredningerne til også at omfatte møllernes nærmeste omgivelser i form af mølledamme, stemmевærk og til- og fraløbskanaler mv.

På baggrund af registreringen har styrelsen udvidet fredningerne på 13 vandmøller i Jylland, på Fyn, Sjælland og Bornholm. Derudover var omgivelserne på syv andre vandmøller og fire vanddrevne elværker i forvejen omfattet af fredning. Ved de vandmøller, hvis omgivelser er fredede, kan der ikke gennemføres vandløbsrestaurering, etableres omløb e.l. af hensyn til faunapassagen uden, at Slots- og Kulturstyrelsen har været inddraget i projekteringen.

Slots- og Kulturstyrelsen har ikke planer om at frede flere vandmøller, idet bygningstypen må siges at være velrepræsenteret på fredningslisten. Styrelsen mener heller ikke, at der er grundlag for at udvide fredningerne yderligere i forbindelse med de vandmøller, som i forvejen er fredede.

Slots- og Kulturstyrelsen er ikke helt enig med Dansk Møllerforening i, at der mangler viden på nationalt niveau om vandmøller.

Som ovenfor nævnt har Slots- og Kulturstyrelsen inden for de senere år skabt sig et overblik over de fredede vandmøller og deres tilstand. Skov- og Naturstyrelsen udgav desuden i 1993 publikationen ”Møllebygninger i Danmark”, som bl.a. indeholder en landsdækkende kortlægning af vind- og vandmøller, fredede såvel som ikke-fredede. Kortlægningen er ganske vist ikke opdateret, men der er stadig tale om et værdifuldt og særdeles brugbart materiale. Herudover er vandkraftværker kortlagt i Skov- og Naturstyrelsens temagennemgang ”Vanddrevne elværker. Danmark 1890-1940” (2000).

Det indgår ikke i Slots- og Kulturstyrelsens planlægning at foretage en ny landsdækkende gennemgang af ikke-fredede vandmøller.

Som nævnt ovenfor har Kulturministeriet ligeledes indhentet bidrag fra Miljø- og Fødevareministeriet.

”Miljø- og Fødevareministeriet oplyser, at vandrammedirektivet er implementeret direktivnært i dansk ret ved lov om vandplanlægning. Bl.a. er direktivets bestemmelse om, at vandområder kan udpeges som kunstige eller stærkt modificerede, hvis særlige betingelser er til stede, implementeret ved lovens § 9. Dertil kommer, at direktivet og loven giver et vist skøn ved fastlæggelsen af foranstaltninger, der skal sikre de mål, som gælder.

Dette medfører bl.a., at der som udgangspunkt kun stilles krav om foranstaltninger, som vil være forenelige med kulturhistoriske interesser og i tilfælde, hvor det er nødvendigt at gennemføre en restaurering til sikring af navnlig kontinuitet i vandløbssystemer, vil der som udgangspunkt kun skulle gennemføres restaureringsforanstaltninger, som ikke vil have betydelige negative indvirkninger på bl.a. kulturhistoriske interesser.

Om Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse fra marts 2019 i en klagesag over en kommunes afgørelse om ikke at gennemføre vandløbsrestaurering ved Hundstrup Å ved Gundestrup Mølle, kan det oplyses, at det fremgår af nævnets afgørelse, at nævnet fandt, at der ikke konkret var redegjort for, om vandløbsrestaureringen ville medføre tab af væsentlige kulturhistoriske interesser. Nævnet ophævede derfor afgørelsen og hjemviste sagen til fornyet behandling i kommunen. Kommunen vil dermed kunne træffe en ny afgørelse med en tilstrækkelig redegørelse, hvis det fortsat er vurderingen, at gennemførelse af vandløbsrestaureringen vil tilsidesætte væsentlige kulturhistoriske interesser. Kommunen kan også kontakte Miljøstyrelsen, der kan vurdere, om behovet for vandløbsrestaureringen er anderledes end forudsat ved fastlæggelsen.

Om de vandløbsrestaureringer, der ikke alligevel er blevet gennemført, kan det oplyses, at kommunerne vil kunne undlade at gennemføre en fastlagt vandløbsrestaurering, bl.a. hvis kommunen ikke kan opnå tilsagn om tilskud til restaureringen, fordi de økonomiske omkostninger ved restaureringen ikke står i rimeligt forhold til dens effekt. Det betyder ikke, at vandområdet er udtaget eller på anden vis er undtaget fra vand-

planlægningen. Det kan dog føre til, at der ved den efterfølgende revision af vandplanlægningen foretages ændringer, der medfører, at foranstaltningen som tidligere fastlagt ikke alligevel skal gennemføres.

Det er Miljø- og Fødevareministeriets opfattelse, at lov om vandplanlægning og den faktiske forvaltning er i overensstemmelse med vandrammedirektivet og i tilstrækkelig grad sikrer kulturhistoriske interesser. Desuden er det ministeriets opfattelse, at der ikke ved gennemførelse af fysiske vandløbsindsatser i form af vandløbsrestaureringsprojekter efter vandløbsloven tilsidesættes væsentlige kulturhistoriske interesser i strid med lovens § 37, stk. 3.

Miljø- og Fødevareministeriet har for god ordens skyld sendt kopi af dette svar og henvendelsen med listerne over henholdsvis bygningsfredede vandmøller og vandmøller og værker, der ikke er fredede, til Miljøstyrelsen med henblik på, at det kan indgå i forbedelserne af tredje planperiode (2021 – 2027).”

Jeg håber, at dette svarer på jeres spørgsmål.

Med venlig hilsen



Joy Mogensen